

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра рослинництва

«Затверджую»

Завідувач кафедри
рослинництва

«___»_____2019р.

_____(Троценко В.І.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК.7 Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини та
готової продукції АПК**

шифр і назва навчальної дисципліни

Спеціальність: 101”Екологія”(ЕКО м / 3 ЕКО м)
(шифр і назва напряму підготовки)

Факультет: Агротехнологій та природокористування

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини та готової продукції АПК» для студентів за спеціальністю 101 «Екологія», «___» _____ 2019 року, 14 с.

Розробники: кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри рослинництва
Глупак З.І. (_____)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри рослинництва

Протокол від “22” квітня 2019 року № 15

Завідувач кафедри _____ (Троценко В.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Декан факультету _____ (Коваленко І.М.)

Методист навчального відділу _____ (_____)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 10 Природничі науки	<i>вибіркова</i>		
	Напрямок підготовки:			
Модулів – 2	Спеціальність: 101 «Екологія»	Рік підготовки:		
Змістових модулів: 4		2019-2020-й	2019-2020-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс		
		2	2	
		Семестр		
Загальна кількість годин -105/105			3	3
		Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	ОС: <i>Магістр</i>	12 год.	4 год.	
		Практичні, семінарські		
		24 год.	4 год.	
		Лабораторні		
		год.	-	
		Самостійна робота		
		69 год.	97 год.	
		Індивідуальні завдання: _____ год.		
		Вид контролю:		
залік	залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить, %

для денної форми навчання – 34,3 / 65,7 (36/69)

для заочної форми навчання – 7,6 / 92,4 (8/97)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини, готової продукції АПК» є підготовка фахівців із знанням змісту та можливостей міжнародної стандартизації, використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 та 22000 в управлінні якістю технологій, продовольчої сировини та готової продукції, сертифікація технологій, продовольчої сировини та готової продукції.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини, готової продукції АПК» є

- набуття теоретичних знань про Міжнародні органи стандартизації та участь у їх роботі України;
- вивчення законодавчої та нормативно-правової бази України та країн ЄС щодо безпеки та якості технологій, сировини і готової продукції АПК;
- вивчити теоретичні і практичні основи впровадження методів стандартизації і сертифікації;
- вивчити методи контролю якості технологій, сировини та готової продукції АПК.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

Модуль 1:

- сутність і призначення стандартизації, її основні функції;
- мету міжнародної стандартизації;
- Міжнародні, Європейські та міждержавні органи стандартизації та участь у них України;
- склад, структура та зміст стандартів ISO серії 9000 та 22000;
- міжнародні знаки маркування продукції;
- види і системи сертифікації;
- основні принципи та загальні правила системи УкрСЕПРО;
- порядок проведення робіт із сертифікації;

Модуль 2:

- основні показники, які підлягають контролю під час сертифікації зерна та зернобобових культур;

- загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на плоди, ягоди, овочі, технічну сировину, корми та продукти їх переробки;

- порядок проведення сертифікації продукції, яка вивозиться за кордон;
- порядок проведення сертифікації продукції, ввезеної з-за кордону;
- відповідальність у разі порушення порядку сертифікації.

вміти:

Модуль 1.

- тлумачити Міжнародні стандарти ISO серії 9000 та 14000;
- обґрунтовувати переваги сертифікації продукції;
- вибудовувати взаємини суб'єктів сертифікації;
- оформлювати подачі заявки на проведення сертифікації.

Модуль 2.

- формувати, оцінювати, готувати до проходження процедури сертифікації партію зерна різного цільового призначення, а також борошна, крупи, хліба;

- формувати, оцінювати, готувати до проходження процедури сертифікації партію плодів та ягід, картоплі та овочів різного цільового призначення, а також плодоовочевих та ягідних консервів;

- формувати, оцінювати, готувати до проходження процедури сертифікації партії олійної, цукробурякової сировини та кормів;

- визначати відповідального виконавця по кожному етапу проведення сертифікації.

3. Програма навчальної дисципліни

*Затверджено Вченою радою СНАУ
від «02» липня 2019 року протокол № 12*

Модуль 1. Міжнародна стандартизація та основи сертифікації.

Змістовний модуль 1. Міжнародна стандартизація.

Тема 1. Теоретичні основи стандартизації.

Поняття стандартизації. Об'єкти та суб'єкти стандартизації. Категорії нормативних документів зі стандартизації. Функції стандартизації. Мета та завдання стандартизації. Принципи та методи стандартизації.

Тема 2. Міжнародна стандартизація.

Мета міжнародної стандартизації. Розвиток міжнародної стандартизації. Міжнародні, Європейські та міждержавні органи стандартизації. Участь України в діяльності міжнародних організаціях із стандартизації.

Тема 3. Стандарти ІСО серії 9000 та 22000.

Склад, структура та зміст стандартів ІСО серії 9000 та 22000. Використання стандартів ІСО. Схеми сертифікації по класифікації ІСО. Схеми сертифікації продукції та схеми сертифікації технологій.

Тема 4. Міжнародні знаки маркування продукції.

Знаки маркування продукції в різних країнах світу. Кодування інформації про продукцію. Екомаркування.

Змістовний модуль 2. Основи сертифікації

Тема 5. Поняття та зміст сертифікації.

Розвиток сертифікації у світі та Україні. Терміни та визначення в галузі сертифікації. Види і системи сертифікації. Основні положення державної системи сертифікації України (УкрСЕПРО). Основні принципи та загальні правила системи УкрСЕПРО. Загальні правила, схеми та порядок проведення сертифікації. Порядок проведення робіт із сертифікації. Механізми проведення сертифікації продукції.

Тема 6. Порядок проведення різних видів та схем сертифікації.

Поняття сировини та готової продукції. Загальні правила, схеми та порядок проведення робіт із сертифікації продукції. Механізми проведення сертифікації продукції. Дії, які належать робити покупцю щодо постачальника, що мають

сертифіковану систему якості. Правила оформлення та подачі заявки на проведення сертифікації. Основи аналізу та проведення експертизи поданої документації і прийняття рішення за заявкою. Відбір зразків для сертифікації. Прийняття та випробовування продукції в лабораторії. Видача сертифікату відповідності.

Модуль 2. Сертифікація технологій, продовольчої сировини та готової продукції АПК.

Змістовний модуль 3. Сертифікація зернових, зернобобових, плодово-ягідних та овочевих культур та продукції їх переробки

Тема 7. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки

Сертифікація зерна пшениці різного цільового призначення. Основні показники, які підлягають контролю під час сертифікації зерна пшениці, ячменю, жита, вівса, кукурудзи, сої, гороху та зерна насіннєвого призначення.

Види, сорти борошна. Вимоги чинних документів до якості борошна. Борошно пшеничне, житнє, кукурудзяне, соєве. Оцінювання якості партій борошна. Вимоги до якості. Види круп, ґатунки крупи пшеничної, кукурудзяної, рисової, гречаної, пшона та ін. Оцінювання якості крупи. Сертифікація продуктів переробки зерна. Вимоги до якості продуктів переробки зернових та зернобобових культур під час сертифікації.

Тема 8. Сертифікація свіжих плодів і ягід та продуктів їх переробки.

Сертифікація свіжих плодів і ягід. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифікату якості.

Асортимент плодово-ягідної консервованої, замороженої, сушеної продукції та вин. Сертифікація продуктів переробки з плодоовочевої сировини. Загальні та специфічні показники, які контролюють під час оформлення сертифіката якості на партію.

Тема 9. Сертифікація картоплі та овочів.

Вимоги чинної документації до картоплі та інших овочів. Сертифікація овочів різного цільового призначення. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.

Змістовний модуль 4. Сертифікація технічної сировини, кормів, технологій виробництва, імпортої та експортної продукції та відповідальність за порушення законодавства в галузі сертифікації.

Тема 10. Сертифікація технічної сировини.

Сертифікація технічної сировини соняшника та цукрового буряку. Показники кондиційності, цукристості, олійності. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.

Тема 11. Сертифікація кормів рослинного походження.

Класифікація кормів: концентрати, премікси. Сертифікація кормів рослинного походження. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.

Тема 12. Сертифікація технологій виробництва продукції АПК.

Акредитація та атестація лабораторії або виробництва. Правила, схеми та порядок проведення сертифікації. Відповідальність у разі порушення порядку сертифікації. Сертифікація систем якості (СКЯ).

Тема 13. Порядок проведення сертифікації продукції, яка імпортується та експортується.

Порядок проведення сертифікації продукції, яка вивозиться за кордон. Порядок проведення сертифікації продукції, ввезеної з-за кордону. Визнання іноземного сертифікату. Визнання іноземного сертифікату відповідності у разі завезення одиночних зразків або малої партії продукції. Ввіз на територію України незареєстрованої продукції.

Тема 14. Відповідальність за порушення законодавства в галузі сертифікації.

Відповідальність згідно з кодексом про адміністративні порушення, кримінальним кодексом, декретом про нагляд за виконанням стандартів, норм і правил, законом про захист прав споживача.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Міжнародна стандартизація та основи сертифікації												
Змістовий модуль 1. Міжнародна стандартизація												
Тема 1. Теоретичні основи стандартизації	6	2				4	9	2				7
Тема 2. Міжнародна стандартизація	7	2				5	9	2				7
Тема 3. Стандарти ІСО серії 9000 та 22000	5					5	9					7
Тема 4. Міжнародні знаки маркування продукції.	7		2			5	7					7
Разом за змістовим модулем 1	25	4	2			19	34	4				28
Змістовний модуль 2. Основи сертифікації												
Тема 5. Поняття та зміст сертифікації	9	2	2			5	9		2			7
Тема 6. Порядок проведення різних видів та схем сертифікації	7		2			5	9		2			7
Разом за змістовим модулем 2	16	2	4			10	18		4			14
Усього годин	41	6	6			29	50		4			42
Модуль 2. Сертифікація технологій, продовольчої сировини та готової продукції АПК.												
Змістовний модуль 3. Сертифікація зернових, зернобобових, плодово-ягідних та овочевих культур та продукції їх переробки												
Тема 7. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки	13	4	4			5	7					7
Тема 8. Сертифікація свіжих плодів і ягід та продуктів їх переробки.	9		4			5	7					7
Тема 9. Сертифікація картоплі та овочів.	11	2	4			5	7					7
Разом за змістовим модулем 3	33	6	12			15	21					21
Змістовний модуль 4. Сертифікація технічної сировини, кормів, технологій виробництва, імпортової та експортної продукції та відповідальність за порушення законодавства в галузі сертифікації.												
Тема 10. Сертифікація технічної сировини.	5					5	7					7

Тема 11. Сертифікація кормів рослинного походження.	7		2			5	7					7
Тема 12. Сертифікація технологій виробництва продукції АПК.	5					5	7					7
Тема 13. Порядок проведення сертифікації продукції, яка імпортується та експортується.	7		2			5	7					7
Тема 14. Відповідальність за порушення законодавства в галузі сертифікації.	7		2			5	6					6
Разом за змістовим модулем 4	31		6			25	34					34
Усього годин	64	6	18			40	55					55
Разом	105	12	24			69	105	4	4			97

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва та план теми	Кількість годин
1	Тема. Теоретичні основи стандартизації. 1. Поняття стандартизації. 2. Об'єкти та суб'єкти стандартизації. 3. Функції стандартизації. 4. Мета та завдання стандартизації.	2/2
2	Тема. Міжнародна стандартизація. Мета міжнародної стандартизації. Міжнародні, Європейські органи стандартизації та участь у них України.	2/2
3	Тема. Порядок проведення різних видів та схем сертифікації. 1. Поняття сировини та готової продукції. 2. Загальні правила, схеми та порядок проведення робіт із сертифікації продукції. 3. Видача сертифіката відповідності.	2
4	Тема. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки 1. Основні показники, які підлягають контролю під час сертифікації зерна зернових та зернобобових культур. 2. Вимоги до якості продуктів переробки зернових та зернобобових культур під час сертифікації.	2
5	Тема. Сертифікація картоплі та овочів. Вимоги чинної документації до картоплі та інших овочів. Сертифікація овочів різного цільового призначення. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.	4
	Разом	12

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема. Поняття та зміст сертифікації. Терміни та визначення в галузі сертифікації. Основні принципи та загальні правила системи УкрСЕПРО.	2/2
2	Тема. Порядок проведення різних видів та схем сертифікації. Правила оформлення та подачі заявки на проведення сертифікації. Основи аналізу та проведення експертизи поданої документації і прийняття рішення за заявкою. Відбір зразків для сертифікації. Прийняття та випробовування продукції в лабораторії.	2/2
3	Тема. Міжнародні знаки маркування продукції. Знаки маркування продукції в різних країнах світу. Кодування інформації про продукцію. Екомаркування.	2
4	Тема. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки. Сертифікація зерна пшениці різного цільового призначення.	2
5	Тема. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки. Борошно пшеничне, житнє, кукурудзяне, соєве. Вимоги до якості борошна під час сертифікації.	2
6	Тема. Сертифікація свіжих плодів і ягід та продуктів їх переробки. Загальні та специфічні показники, які контролюють під час оформлення сертифіката якості на партію.	2
7	Тема. Сертифікація свіжих плодів і ягід та продуктів їх переробки.	2

	Сертифікація продуктів переробки з плодовоовочевої сировини.	
8	Тема. Сертифікація картоплі та овочів. Сертифікація картоплі продовольчої.	2
9	Тема. Сертифікація картоплі та овочів. Сертифікація картоплі, яка йде на переробку.	2
10	Тема. Сертифікація кормів рослинного походження. Класифікація кормів: концентрати, премікси. Сертифікація кормів рослинного походження. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.	2
11	Тема. Порядок проведення сертифікації продукції, яка імпортується та експортується. Порядок проведення сертифікації продукції, яка вивозиться за кордон. Порядок проведення сертифікації продукції, ввезеної з-за кордону. Визнання іноземного сертифікату. Визнання іноземного сертифікату відповідності у разі завезення одиночних зразків або малої партії продукції. Ввіз на територію України незареєстрованої продукції.	2
12	Тема. Відповідальність за порушення законодавства в галузі сертифікації. Відповідальність згідно з кодексом про адміністративні порушення, кримінальним кодексом, декретом про нагляд за виконанням стандартів, норм і правил, законом про захист прав споживача.	2
	РАЗОМ	24/4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи стандартизації. Принципи та методи стандартизації. Категорії нормативних документів зі стандартизації	4/7
2	Тема 2. Міжнародна стандартизація. Розвиток міжнародної стандартизації. Міждержавні органи стандартизації.	5/7
3	Тема 3. Стандарти ІСО серії 9000 та 22000. Схеми сертифікації продукції та схеми сертифікації технологій. Використання стандартів ISO. Схеми сертифікації по класифікації ІСО.	5/7
4	Тема 4. Поняття та зміст сертифікації. Розвиток сертифікації у світі та Україні.	5/7
5	Тема 6. Порядок проведення різних видів та схем сертифікації Механізми проведення сертифікації продукції. Дії, які належать робити покупцю щодо постачальника, що мають сертифіковану систему якості.	5/7
6	Тема 7. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки. Види, сорти борошна Вимоги чинних документів до якості борошна.	5/7
7	Тема 7. Сертифікація зернових та зернобобових культур та продукції їх переробки Сертифікація свіжих плодів і ягід.	5/7
8	Тема 8. Сертифікація свіжих плодів і ягід та продуктів їх переробки. Сертифікація продуктів переробки з плодовоовочевої сировини.	5/7
9	Тема 9. Сертифікація картоплі та овочів. Вимоги чинної документації до картоплі та інших овочів. Сертифікація овочів різного цільового призначення. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.	5/7
10	Тема 10. Сертифікація технічної сировини. Сертифікація технічної сировини цукрового буряку. Показники кондиційності, цукристості. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час	5/7

	оформлення сертифіката якості на партію.	
11	Тема 11. Сертифікація кормів рослинного походження. Класифікація кормів: концентрати, премікси. Сертифікація кормів рослинного походження. Загальні та специфічні показники, які контролюються під час оформлення сертифіката якості на партію.	5/7
12	Тема 12. Сертифікація технологій виробництва продукції АПК. Акредитація та атестація лабораторії або виробництва. Правила, схеми та порядок проведення сертифікації. Відповідальність у разі порушення порядку сертифікації. Сертифікація систем якості (СКЯ).	5/7
13	Тема 13. Порядок проведення сертифікації продукції, яка імпортується та експортується. Порядок проведення сертифікації продукції, яка вивозиться за кордон. Порядок проведення сертифікації продукції, ввезеної з-за кордону. Визнання іноземного сертифікату. Визнання іноземного сертифікату відповідності у разі завезення одиночних зразків або малої партії продукції. Ввіз на територію України незареєстрованої продукції.	5/7
14	Тема 14. Відповідальність за порушення законодавства в галузі сертифікації. Відповідальність згідно з кодексом про адміністративні порушення, кримінальним кодексом, декретом про нагляд за виконанням стандартів, норм і правил, законом про захист прав споживача.	5/6
	Разом	67/97

2. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** пояснення, лекція, інструктаж, робота з книгою (рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** лабораторний метод, практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*

2.2. *Методи синтезу*

2.3. *Індуктивний метод*

2.4. *Дедуктивний метод*

2.5. *Традуктивний метод*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний*

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

3.4. *Репродуктивний*

3.5. *Пояснювально-демонстративний*

4. **Активні методи навчання (наприклад)** - використання технічних засобів навчання, мозкова атака, диспути, використання проблемних ситуацій, екскурсії, групові дослідження, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій, інтерактивної дошки та електронних таблиць, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій).

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;
 - активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
 - результати виконання та захисту лабораторних робіт;
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - виконання аналітично-розрахункових завдань;
 - написання рефератів, есе, звітів;
 - результати тестування;
 - письмові завдання при проведенні контрольних робіт;

10. Розподіл балів, які отримують студенти

10. Розподіл балів, які отримують студенти									
Модуль 1. 35 балів			Модуль 2. 35 балів			С Р С	Разом за модулі та СРС	Ате- ста- ція	Су- ма
Змістовий модуль 1 - 27 балів		Змістовий модуль 2 – 8 балів	Змістовий модуль 3 – 30 балів		Змістовий модуль 4 - 5балів				
T1	T2	T3	T4	T5					
10	17	8	15	15	5	15	85 (70+15)	15	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Троценко В.І., Глупак З.І. Методичні вказівки до лекційного курсу з дисципліни «Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини, готової продукції АПК» для студентів очної та заочної форми навчання спеціальності 101 «Екологія», Суми: Інформаційно-видавничий центр Сумського НАУ, 2018. – 37 с.
2. Троценко В.І., Глупак З.І. Методичні вказівки щодо виконання лабораторно-практичних робіт з дисципліни «Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини, готової продукції АПК» для студентів очної та заочної форми навчання спеціальності 101 «Екологія», Суми: Інформаційно-видавничий центр Сумського НАУ, 2018. – 63 с.
3. Троценко В.І., Глупак З.І. Методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи з дисципліни «Міжнародна стандартизація, сертифікація технологій, сировини, готової продукції АПК» для студентів очної та заочної форми навчання спеціальності 101 «Екологія», Суми: Інформаційно-видавничий центр Сумського НАУ, 2018. – 50 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства в галузі стандартизації та сертифікації / К.Б. Починок // Держава і право. — 2011. — Вип. 54. — С. 283-289.
2. Бабанская Н.Г., Васильева С.Б., Позняковский В.М. Безопасность продовольственного сырья и пищевых продуктов ДОС Кемерово: Кемеровский технологический институт пищевой промышленности, 2005. – 140 с.
3. Бакка М.Т., Тарасова В.В. Метрологія, стандартизація, сертифікація і акредитація. Стандартизація, сертифікація і акредитація: Навчальний посібник. — Житомир: ЖІТІ, 2002. – Ч. 2. – 384с.
4. Бичківський Р. В. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація: підручник / Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, П. Р. Гамула; Ред. Р. В. Бичківський. - 2-ге вид., випр. і доп. - Львів : НУ "Львівська політехніка", 2004. - 560 с.
5. Боженко Л.І. Метрологія, стандартизація, сертифікація та акредитація: навчальний посібник / Л. І. Боженко ; Національний університет "Львівська політехніка". - Львів : Афіша, 2006.
6. Дубініна А.А., Малюк Л.П., Селютіна Г.А. та ін. Токсичні речовини у харчових продуктах та методи їх визначення PDF, Підручник. — К.: ВД «Професіонал», 2007. — 384 с.
7. Метрологія, стандартизація і сертифікація. Підручник / За заг. ред. В.В. Тарасової. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 264 с.
8. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація : Підруч. для вищ. навч. закл. / Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, П. Р. Гамула; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л., 2002. - 560 с. - Бібліогр.: с. 556-559.
9. Основи стандартизації, метрології та сертифікації : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. С. Токар, Ю. В. Караван; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. - Л., 2002. - 247 с.
10. Основи стандартизації, управління якістю та сертифікація продукції рослинництва: Посібник / Г.І. Подпрятков, В.І. Войцехівський, Л.М. Мацейко та ін. — 2-ге вид. перероб. і допов. — К.: Вид-во «Арістей», 2006. — 620 с.
11. Сертифікаційні випробування і метрологічне забезпечення : навч.

посіб. [для студ. спец. "Якість, стандартизація та сертифікація", "Метрол. забезп. випробувань та якості продукції"] / О. П. Чабан ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 330, [2] с. : іл.

12. Сертифікація та якість продукції в сучасних умовах господарювання: Навчальний посібник / Л.С. Кириченко, Н.М. Чуніхіна (Київський держ. Торгівельно-економічний університет). – К., 1996. – 50 с.

13. Сирохман І.В., Завгородня В.М. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення Навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] – К.: Центр учбової літератури, 2009– 544 с

14. Тарасова, В. В. Метрологія, стандартизація і сертифікація : підручник / В. В. Тарасова, А. С. Малиновський, М. Ф. Рибак. - К.: ЦНЛ, 2006.

15. Топольник В.Г. Метрологія, стандартизація, сертифікація і управління якістю: навчальний посібник / В. Г. Топольник ; Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Львів : "Магнолія - 2006", 2009. - 212 с.

16. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації. Підручник. 3-є вид., перероб і доп. – К.: Європ. ун-т. фінансів, інформсистем, менеджменту і бізнесу, 2000. – 174 с.

Допоміжна

1. Декрет Кабінету Міністрів України Про стандартизацію і сертифікацію, № 46-93 від 10.05.1993, редакція від 10.02.2016.

2. Закон України Про підтвердження відповідності.

3. Закон України Про технічні регламенти та процедури оцінки відповідності.

4. Інтернет-ресурси.